

สถานการณ์การเปิด-ปิดโรงเรียนและปัญหา ที่เป็นผลมาจากการปิดโรงเรียน

มีนาคม 2565

โดย ผศ. ตรีนุช ไพชยนต์วิจิตร และ สรลชญา ธิติสุวรรณค์

ขอบคุณที่มาภาพ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

สถานศึกษาเป็นหนึ่งในสถานที่ที่ภาครัฐในหลายประเทศปิดเพื่อควบคุมสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 เป็นในลำดับแรก นับตั้งแต่เดือนมีนาคม พ.ศ. 2563 จนถึงตุลาคม พ.ศ. 2564 โดยเฉลี่ยแต่ละประเทศตัดสินใจปิดโรงเรียนทั่วประเทศ (Full Closure) เป็นระยะเวลา 19 สัปดาห์ และปิดบางพื้นที่ของประเทศ (Partial Closure) เป็นระยะเวลา 19 สัปดาห์ เมื่อย้อนกลับไปพิจารณาถึงช่วงแรกของการแพร่ระบาด พบว่า ประเทศส่วนใหญ่เลือกปิดโรงเรียนทั่วประเทศ เนื่องจากความกังวลในเรื่องอัตราการระบาดและความพร้อมของทรัพยากรในการรักษาผู้ติดเชื้อไวรัสสายพันธุ์ใหม่ ตั้งแต่การระบาดครั้งแรกในปี พ.ศ. 2563 ไวรัสโควิด-19 ได้กลายพันธุ์อย่างต่อเนื่อง โดยแต่ละสายพันธุ์มีความรุนแรงและการแพร่กระจายมากน้อยต่างกัน ซึ่งในขณะนี้ หลายประเทศทั่วโลกกำลังเผชิญกับการระบาดของสายพันธุ์โอมิครอน และจำนวนผู้ติดเชื้อรายวันนั้นยังไม่มีทีท่าที่จะลดลง แต่ในหลายประเทศเลือกที่จะสนับสนุนการเปิดโรงเรียนให้มากที่สุดหรือปิดเพียงบางพื้นที่ของประเทศที่มีอัตราการระบาดที่สูงเท่านั้น ดังตารางต่อไปนี้¹

¹ UNESCO. (2022). Education: From disruption to recovery. Retrieved from <https://en.unesco.org/covid19/educationresponse>

Our World in Data. (2022). Coronavirus Pandemic (COVID-19). Retrieved from <https://ourworldindata.org/coronavirus>

ประเทศ	จำนวนผู้ติดเชื้อรายวัน 7 วันย้อนหลังเฉลี่ย (หน่วย: ต่อ 1 ล้านคน)	สัดส่วนโอมิครอน(หน่วย: %)	ระยะเวลาการปิด โรงเรียนทั่วประเทศ (หน่วย: สัปดาห์)	ระยะเวลาการปิด โรงเรียนบางพื้นที่ของ ประเทศ (หน่วย: สัปดาห์)	สถานการณ์ เปิด/ปิด โรงเรียน
เกาหลีใต้	1,818	77.2%	11	65	Fully open
ฝรั่งเศส	1,225	98.9%	7	5	Fully open
ออสเตรเลีย	744	99.1%	0	44	Fully open
ญี่ปุ่น	647	100%	3	8	Fully open
อังกฤษ	629	99.7%	16	11	Fully open
สหรัฐอเมริกา	300	99.7%	0	71	Partially open
ไทย	251	94.6%	16	36	Partially open
แอฟริกาใต้	40	98.0%	15	45	Fully open
ค่าเฉลี่ยทั่วโลก	231	-	19	19	-

ที่มา: Our world in data, Global School Closures COVID-19 (UNESCO)

หมายเหตุ: ข้อมูลการแพร่ระบาด ณ วันที่ 21 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2564 (ยกเว้นข้อมูลสัดส่วนโอมิครอนในประเทศเกาหลีใต้ ณ วันที่ 24 มกราคม พ.ศ. 2565), ข้อมูลระยะเวลาการปิดโรงเรียนทั่วประเทศตั้งแต่เดือนมีนาคม พ.ศ. 2563 - ตุลาคม พ.ศ. 2564, สถานการณ์การเปิด/ปิด โรงเรียน ณ วันที่ 21 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2565

ในช่วง เดือนมีนาคม พ.ศ. 2563 - ตุลาคม พ.ศ. 2564 ประเทศไทยได้มีการปิดโรงเรียนทั่วประเทศเป็นระยะเวลา 16 สัปดาห์ และปิดบางพื้นที่ของประเทศ 36 สัปดาห์ ถึงแม้ว่าการปิดโรงเรียนนั้นถูกทดแทนโดยการเรียนรู้ผ่านช่องทางอื่น แต่ความสามารถในการจัดการการเรียนการสอนรูปแบบอื่น ๆ ยังมีข้อจำกัดอยู่มากหลายพื้นที่ ในครัวเรือน และในหลายโรงเรียน ทั้งในเรื่องของด้านความพร้อมของอุปกรณ์และบุคลากร ดังนั้น การปิดโรงเรียนจึงทำให้เด็กไทยสูญเสียโอกาสในการเรียนรู้ ยิ่งโรงเรียนปิดเป็นระยะเวลายานานเท่าไร ก็ยิ่งส่งผลกระทบมากเท่านั้น นอกจากการเรียนรู้อันสูญหายไปแล้ว การปิดเรียนเป็นระยะเวลานานอาจทำให้เด็กไม่สามารถกลับเข้าสู่ระบบการศึกษาได้อีกด้วย

มีหลากหลายการศึกษาที่ชี้ให้เห็นถึงผลกระทบของการปิดโรงเรียน ทั้งในแง่ การเรียนรู้ การพัฒนาทักษะ สุขภาพร่างกาย สภาวะจิตใจ และโอกาสของเด็กในอนาคต โดย UNESCO สรุปลงถึงผลกระทบจากการปิดโรงเรียน 13 ประการดังนี้

- ผลกระทบต่อการเรียนรู้ เป็นผลกระทบโดยตรงที่สำคัญที่สุดต่อเด็กที่จะสูญเสียโอกาสในการเรียนรู้ โดยเฉพาะกลุ่มเด็กยากจน เนื่องจาก เด็กกลุ่มนี้มีโอกาสในการเรียนรู้นอกห้องเรียนอย่างจำกัด
- การแคลนโภชนาการ เด็กบางกลุ่ม (เด็กที่มีฐานะทางบ้านยากจน) ต้องพึ่งพาอาหารมื้อกลางวันที่มีสารอาหารครบถ้วนจากทางโรงเรียน การที่ไม่สามารถไปกินอาหารที่โรงเรียนได้ทำให้เด็กจำนวนมากมีภาวะโภชนาการที่แย่ง ซึ่งส่งผลกระทบต่อพัฒนาการของเด็ก
- ครูเกิดภาวะเครียดและเกิดสับสนกับรูปแบบการสอนและเปิดปิดของโรงเรียน เมื่อมีคำสั่งปิดโรงเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปิดโรงเรียนอย่างไม่มีกำหนด ครูผู้สอนจึงเกิดความกังวลใน

หลายด้าน เช่น เรียนรู้และพัฒนาการสอนในรูปแบบอื่น ๆ ที่เหมาะสมกับกลุ่มนักเรียน และการรักษาความสัมพันธ์กับนักเรียน เป็นต้น

- ครอบครัวไม่พร้อมต่อการเรียนทางไกลหรือที่บ้าน โดยเฉพาะครอบครัวที่มีทรัพยากรที่จำกัด เช่น ไม่มีสถานที่ที่เหมาะสมกับการเรียนที่บ้าน ไม่มีอุปกรณ์ที่เหมาะสมกับการเรียนทางไกล และไม่มีผู้ดูแลเด็กระหว่างการเรียนที่บ้าน เป็นต้น
- ความท้าทายในการพัฒนาการเรียนการสอนทางไกล ทั้งด้านบุคลากรและอุปกรณ์
- ความพร้อมในการดูแลเด็ก เช่น ในครอบครัวที่ผู้ปกครองต้องออกไปทำงานนอกบ้าน เด็กจำเป็นต้องอยู่ด้วยตัวเอง การปล่อยให้เด็กอยู่ตามลำพังอาจนำไปสู่พฤติกรรมเสี่ยงได้
- ต้นทุนทางค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้น (economic loss) จากการที่ผู้ปกครองต้องหยุดงานมาดูแลลูก ทำให้รายได้และผลผลิตทางเศรษฐกิจลดลง
- ผลกระทบต่อระบบสาธารณสุข เนื่องจากบุคลากรทางการแพทย์ที่มีบุตรจำเป็นจะต้องลาทำงานเพื่อดูแลลูก ดังนั้น จึงทำให้ปัญหาความไม่พอเพียงของบุคลากรทางการแพทย์ในช่วงการระบาดนั้นรุนแรงขึ้น
- แรงกดดันที่เพิ่มขึ้นในโรงเรียนที่สามารถเปิดได้ เนื่องจากผู้ปกครองต้องการย้ายบุตรไปโรงเรียนที่สามารถเปิดได้
- เด็กนักเรียนหลุดออกจากระบบการศึกษาเมื่อปิดโรงเรียนเป็นระยะเวลานาน เนื่องจากปัญหาทางเศรษฐกิจที่เป็นแรงกดดันให้เด็กต้องออกไปทำงานเพื่อช่วยหารายได้จุนเจือครอบครัว และปัญหาด้านพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปในทางลบ เป็นต้น
- ปัญหาความรุนแรง ปัญหาคุกคามทางเพศ ปัญหาแม่วัยใส และปัญหาการใช้แรงงานเด็ก
- เด็กขาดการเรียนรู้ในการอยู่ร่วมกันในสังคม เนื่องจากโรงเรียนเป็นศูนย์การเรียนรู้ทางสังคมสำหรับเด็ก เมื่อโรงเรียนปิดเด็กจำนวนมากจึงขาดปฏิสัมพันธ์กับคนในวัยเดียวกันซึ่งส่งผลต่อพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กในอนาคต
- ความท้าทายในการวัดผลการเรียนรู้ เนื่องจากเด็กบางคนได้เรียนที่โรงเรียนและบางคนเรียนทางไกล โอกาสและความพร้อมในด้านการเรียนรู้ทางไกลของเด็กแต่ละคนนั้นไม่เท่าเทียมกัน และวิธีที่ใช้ในการสอนทางไกลของแต่ละสถานศึกษามีความแตกต่างกัน เป็นต้น จะเห็นได้ว่า ปัจจัยนำเข้าของเด็กแต่ละคนนั้นต่างกัน นอกจากนี้ ระยะเวลาตามรอบเทอมที่เปลี่ยนแปลงไปส่งผลต่อการสอบวัดผลการเรียนรู้ ทั้งในแง่การเลื่อนการสอบ งดการสอบ หรือ การจัดวิธีสอบแบบทางไกล ทำให้เกิดความกังวลในด้านความเท่าเทียมในการวัดผลการเรียนรู้

ความจำเป็นในการปิดโรงเรียนส่งผลต่อพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กทั้งในระยะสั้นและระยะยาว รวมไปถึงผลกระทบต่อหน่วยงานและบุคคลมีส่วนเกี่ยวข้องกับเด็ก ดังนั้น ภาครัฐจึงควรแนวทางบรรเทาทั้งปัญหาในระยะสั้นและในขณะเดียวกันควรมีมาตรการป้องกันเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาในระยะยาวได้